

Tłumaczenie na język polski recenzji pracy doktorskiej pana Pawła Goldy

**pt. Transfert des unités phraséologiques (collocations) dans la traduction littéraire.
Études sur un corpus du français et sur ses équivalents en italien et en polonais**

**napisanej pod podwójną opieką promotorską
Profesor Moniki Sulkowskiej i Profesora Salah Mejri**

Niniejsza praca badawcza licząca 526 stron, opracowana przez pana Pawła Goldę w celu uzyskania stopnia doktora w dyscyplinie językoznawstwo, obejmuje również bibliografię (strony 527-564), aneks wirtualny i materialny (strony 584-662), indeks tabel (strony 579-583) oraz indeks figur (strony 570-578).

Niniejsza praca doktorska rozwija problematykę, która sytuuje się na styku trzech głównych zjawisk:

- kolokacja jako rodzaj frazeologizmu;
- transfer międzyjęzykowy jako praktyka transkodowania do języka pokrewnego francuskiemu: włoskiego oraz do innego języka, niepokrewnego: polskiego;
- informatyczna analiza korpusów tekstowych.

Jest ona zorganizowana wokół trzech części. Pierwsza, o charakterze teoretycznym, polega na przeglądzie literatury dotyczącej koncepcji i terminów z zakresu frazeologii, frazeotranslacji, kolokacji, itp. Druga część, o charakterze metodologicznym, wyjaśnia etapy identyfikacji kombinacji kolokacyjnych czasownikowo-rzeczownikowych oraz etapy opracowywania trójjęzykowej tabeli francusko-włosko-polskiej. Trzecia część poświęcona jest opisowi korpusu. W pierwszym rozdziale części analitycznej opis jest głównie jakościowy, a w drugim rozdziale jest ilościowy. Trzecia część pracy kondensuje główny wkład tego badania: zidentyfikowanie technik transferu międzyjęzykowego, zilustrowanych za pomocą przykładów. Część „Conclusions finales” syntetyzuje różne wnioski częściowe, podkreślając zróżnicowanie różnych technik frazeotranslacji stosowanych w przekładzie.

Wybór korpusu literackiego dla zrozumienia procesu transferu frazeologizmów stanowi, w zasadzie, autentyczne środowisko, którego jednym z mocnych punktów jest prawdopodobnie fakt, że wykorzystano tłumaczenia powieści Houellebecqa dokonane przez doświadczonych profesjonalistów.

Jeśli chodzi o odniesienia teoretyczne, praca ta wydaje się wykorzystywać główne odniesienia bibliograficzne z obszarów, które są związane z jej problematyką. W bibliografii kandydat podał tylko cytowane referencje. Ponadto dla czytelnika, który zna głównie prace frazeologiczne dotyczące języka francuskiego, praca ta pozwala odkryć prace teoretyczne frazeologii polskiej, z pewnymi wspólnymi punktami, takimi jak kwestia stopniowości skostnienia leksykalnego i ograniczeń modyfikacji w obrębie jednostek frazeologicznych, ale także różnice, takie jak typologie oparte na kryteriach semantycznych (Skorupka 1972: 132) (por. str. 71 pracy, wersja elektroniczna).

Pod względem metodologicznym kandydat zastosował podejście indukcyjne. Budowa jego korpusu wymagała wykorzystania narzędzi informatycznych, zwłaszcza programu Unitex, który posiada trzy rodzaje zasobów: słowniki elektroniczne, gramatyki oraz tablice leksyko-gramatyczne, i który jest w stanie brać pod uwagę również słowa złożone (pewne korekty były wprowadzane ręcznie). Kandydat przedstawia wszystkie etapy, które pozwoliły mu opracować

trójjęzykową tabelę, takie jak: ekscerpcja rzeczowników, ich podział na klasy semantyczne (35 klas semantycznych) według dwóch podstawowych kryteriów, uzyskanie pewnej liczby paradygmatów, ich konwersja w słowniki, wykorzystanie grafów w celu ekscerpcji połączeń rzeczowników poszczególnych klas semantycznych z czasownikami, z którymi utrzymują związki kolokacyjne (35 grafów), dodanie etykiet na początku i końcu każdej struktury wyekscerpowanej przez narzędzie, itp. Trójjęzykowa tabela, która początkowo obejmowała 8196 połączeń, ostatecznie zawężona została do 6578 kolokacji po wyeliminowaniu połączeń nie będących kolokacyjnymi.

Biorąc pod uwagę fakt, że wiele czynników może leżeć u podstaw ekwiwalencji w transferze międzyjęzykowym (zasady równoważności kategorialnej, semantycznej, stylistycznej, ekspresywnej, itp.), po przedstawieniu różnych typologii ekwiwalencji, autor pracy doktorskiej starał się pokazać, poprzez przedstawienie i opis różnych typologii technik transferu (w tym swojej, która proponuje 9 technik), porównanie pokrycia frazeologicznego kolokacji czasownikowo-rzeczownikowych między tekstem w języku źródłowym, a tekstem w języku docelowym, co miało być gwarancją satysfakcjonującego transferu międzyjęzykowego. Ostatecznie analiza jakościowa korpusu doprowadziła do wyłonienia 15 technik transferu międzyjęzykowego.

Chociaż kandydat skoncentrował swoją analizę głównie na kolokacji czasownikowo-rzeczownikowej, gdzie kolokatorem jest czasownik, a bazą jest rzeczownik, biorąc pod uwagę fakt, iż kolokacja czasownikowo-rzeczownikowa nie odpowiada strukturze monolitycznej, można było oczekiwać, że sama kolokacja będzie opisana bardziej szczegółowo z punktu widzenia językoznawczego, zarówno przed opracowaniem korpusu, jak i przed opisem technik transferu z języka francuskiego odpowiednio na języki: włoski i polski.

Należy podkreślić, że praca została napisana poprawnym językiem (błędy są rzadkie). Pomimo złożoności tematu, styl jest przystępny. Autor prezentuje dużą dbałość o szczegóły w analizie i prezentacji, wyraźną konsekwencję oraz umiejętności w obszarze obsługi narzędzi informatycznych. Z tych wszystkich powodów wydaję pozytywną opinię, zalecając dopuszczenie tej pracy doktorskiej do obrony.

Tunis, 14 stycznia 2024 r.
Dr hab. Thouraya BEN AMOR
Uniwersytet Manuby, Tunezja

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH
Wydział Humanistyczny
41-200 Sosnowiec
gen. Stefana Grotka-Roweckiego 5